

POSTANOWIENIE

Dnia 07 kwietnia 2021 r.

Sąd Rejonowy w Koninie Wydział IV Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Michał Jankowski
po rozpoznaniu w dniu 07 kwietnia 2021 r. w Koninie
na posiedzeniu niejawnym
sprawy : J J
przeciwko : Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych
o zasiłek chorobowy
w przedmiocie pytania prawnego

postanawia:

1. na podstawie art. 193 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz art. 33 ust. 3 i art. 56 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (Dz. U. z 2019 r. poz. 2393) przedstawić Trybunałowi Konstytucyjnemu pytanie prawne:

czy art. 65 ust. 2 ustawy o świadczeniach pieniężnych w razie choroby i macierzyństwa tj. z dnia 4 maja 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 870), dalej ustawa /przepis wydany przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej / jest zgodny z art. 67 ust. 1 Konstytucji w zw. z art. 64 i art. 21 ust. 1 Konstytucji ;

2. na podstawie art. 42 pkt 4 i art. 43 ust. 2 ustawy z dnia 30 listopada 2016 r. o organizacji i trybie postępowania przed Trybunałem Konstytucyjnym (t. jedn. Dz. U. z 2019, poz. 2393) zgłosić udział w sprawie wszczętej na podstawie pytania prawnego przedstawionego Trybunałowi Konstytucyjnemu zgodnie z pkt 1 postanowienia i wyznaczyć sprawozdawcę sędziego Michała Jankowskiego jako umocowanego przedstawiciela Sądu Rejonowego w Koninie w tej sprawie.

 sędzia Michał Jankowski

UZASADNIENIE

Przedstawione pytanie prawne zaistniało w związku z następującym stanem faktycznym.

Ubezpieczony złożył wniosek o przyznanie prawa do zasiłku chorobowego, czyli wniosek o świadczenie, o którym mowa w art. 6 ust. 1 ustawy o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa / tj. Dz.U. z 2020 poz.870 , dalej ustawa/.

Ubezpieczony zmarł w dniu stycznia 2021 r., a zatem w czasie biegu terminu do wniesienia odwołania od decyzji z dnia grudnia 2020 r. Decyzję zaskarżył małżonek, ubezpieczonego czyli następca prawny w rozumieniu art. 65 ust.2 ustawy.

Zgodnie z art. 6 ust.1ustawy zasiłek chorobowy przysługuje ubezpieczonemu, który stał się niezdolny do pracy z powodu choroby w czasie trwania ubezpieczenia chorobowego. Jednakże w razie śmierci ubezpieczonego przed podjęciem należnego mu zasiłku chorobowego, na mocy art.65 ust.2 wspomnianej ustawy, zasiłek wypłaca się osobom uprawnionym do podjęcia wynagrodzenia lub dochodu ubezpieczonego. Warunkiem koniecznym jest wystąpienie o przedmiotowe świadczenia za życia ubezpieczonego. Z przedmiotowej normy nie wynika przejście przysługującego zmarłemu prawa do zasiłku chorobowego na jego następcę prawnego. Przepis stanowi bowiem, że w razie śmierci ubezpieczonego przed podjęciem należnego mu zasiłku , zasiłek wypłaca się osobom uprawnionym do podjęcia wynagrodzenia lub dochodu ubezpieczonego. Termin "wypłacenie" oznacza przeniesienie środków pieniężnych z funduszu ubezpieczeń społecznych do osoby, która je podejmuje i zostaną jej wypłacone). Zaistniałe przesunięcie majątkowe nie następuje już na rzecz zmarłego, gdyż z chwilą śmierci utracił on zdolność prawną (art. 8 K.c.) i co oczywiste nie mógł przyjąć wypłaconego świadczenia. Zasiłek chorobowy nie wchodzi w skład masy spadkowej, gdyż stanowi ono prawo ściśle związane z jego osobą

Ustawa o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego w razie choroby i macierzyństwa z dnia 17 grudnia 1974 r. w pierwotnym brzmieniu stanowiła w art. 46 ust. 3, iż w razie śmierci pracownika przed podjęciem należnego mu zasiłku, zasiłek wypłaca się osobom uprawnionym do podjęcia wynagrodzenia pracownika. Przepis ten nie uległ zmianie po nowelizacji z dnia 24 października 1975 r. (Dz.U. Nr 34, poz. 188), ani też z dnia 5 maja 1983 r. (Dz.U. Nr 30, poz. 143)

Bliźniaczo podobne rozwiązanie przewidziano w art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych / tj. z dnia 22 stycznia 2021 r. Dz.U. z 2021 r. poz. 291/

Judykatura bezspornie przyjęła, iż składki na ubezpieczenie społeczne mają charakter publicznoprawny i nie są własnością ubezpieczonego i nie podlegają rozliczeniu na podstawie prawa cywilnego. Pogląd ten został także przyjęty co do składek emerytalnych odprowadzanych do otwartych funduszy emerytalnych. Ustawa bowiem z dnia 27 sierpnia 2009 r. o finansach publicznych / tj. z dnia 20 stycznia 2021 r. (Dz.U. z 2021 r. poz. 305) /w art. 5 ust. 1 pkt 1 określa, że środkami publicznymi są dochody publiczne, do których zalicza się

głównie daniny publiczne (art. 5 ust. 1 pkt 1), czyli m.in. podatki i składki. Wymienienie we wspomnianym przepisie podatków i składek jako elementów składowych danin publicznych świadczy o tym, że składki na ubezpieczenia społeczne w świetle ustawy o finansach publicznych są rodzajem danin publicznych i nie są podatkami. Składki na ubezpieczenia społeczne, podobnie jak podatki, mają charakter publicznoprawny, tzn. prawo do ich stanowiąc posiada władza państwowa. Składki te charakteryzuje też przymusowość, nie są to świadczenia dobrowolne.

Podmiotem uprawnionym wskazanym w art. 67 Konstytucji jest obywatel. Zakres przedmiotowy dotyczy okoliczności związanych z osiągnięciem wieku emerytalnego, niezdolnością do pracy bądź pozostawaniem bez pracy. Treścią określonego w art. 67 Konstytucji prawa do zabezpieczenia społecznego jest zagwarantowane każdemu obywatelowi świadczenie na wypadek: niezdolności do pracy ze względu na chorobę albo inwalidztwo, po osiągnięciu wieku emerytalnego (ust. 1), a także w sytuacji pozostawania bez pracy nie z własnej woli i nieposiadania innych środków utrzymania (ust. 2). Jak podkreśla się w orzecznictwie Trybunału wyliczenie to jest enumeratywne, co oznacza, że art. 67 Konstytucji nie odnosi się do sytuacji w nim niewymienionych (zob. wyrok TK z 4 stycznia 2000 r., sygn. K 18/99, OTK ZU nr 1/2000, poz. 1). Określenie pozostałych kwestii dotyczących zabezpieczenia społecznego, w szczególności formy owych świadczeń, zostało powierzone ustawodawcy zwykłemu. Art. 67 Konstytucji ma więc w poważnym stopniu znaczenie odsyłające. Poza wskazaniem podstawowych sytuacji, w których obywatelowi musi przysługiwać prawo do zabezpieczenia społecznego w pozostałym zakresie ustawodawcy przysługuje duża swoboda regulacyjna (zob. wyrok TK z 4 grudnia 2000 r., sygn. K. 9/00, OTK ZU nr 8/2000, poz. 294). To nie znaczy, że swoboda ustawodawcy jest nieograniczona. Trybunał wielokrotnie podkreślał, że żaden obywatel, który znajduje się w jednej z sytuacji wskazanych w art. 67 Konstytucji, nie może zostać pozbawiony świadczenia gwarantującego mu uzyskanie przynajmniej minimum życiowego (zakaz naruszania istoty prawa do zabezpieczenia społecznego; zob. wyroki TK z: 8 maja 2000 r., sygn. SK 22/99, OTK ZU nr 4/2000, poz. 107; 7 lutego 2006 r., sygn. SK 45/04, OTK ZU nr 2/A/2006, poz. 15; 27 stycznia 2010 r., sygn. SK 41/07, OTK ZU nr 1/A/2010, poz. 5). Ponadto wszelkie regulacje z zakresu zabezpieczenia społecznego muszą być zgodne z ogólnymi zasadami i wartościami wynikającymi z Konstytucji, takimi jak: zasada równości, zasada sprawiedliwości społecznej czy zasada poprawnej legislacji. Celem prawa do zabezpieczenia społecznego, wynikającego z art. 67 Konstytucji, jest zagwarantowanie odpowiedniego poziomu życia w warunkach obniżonej zdolności zarobkowania spowodowanej niezdolnością do pracy przez czynniki wymienione w tym przepisie, tj. chorobę, wiek, inwalidztwo albo brak pracy./ cyt za TK P 25/09/

Zasadniczym celem zasiłku chorobowego jest kompensata utraconego przez ubezpieczonego dochodu (inaczej: rekompensata zarobku) wskutek wystąpienia u niego czasowej, przejściowej niezdolności do zarobkowania w ramach stosunku prawnego objętego ubezpieczeniem.

Odrębne od dziedziczenia następstwo prawne i uprawnienie do wypłaty świadczenia wskazane w art. 65 ust. 2 ustawy jest niezgodne z przedmiotową normą konstytucyjną. Norma konstytucyjna kierowana jest li tylko do obywatela, który w zamian za składki objęty

był ochroną ubezpieczeniową i świadczenie uzyskuje w przypadkach przedmiotowo wskazanych w art. 67 Konstytucji. Podmiot dochodzący świadczenia z art. 65 ust. 2 ustawy nie spełnia przesłanki podmiotowej i przedmiotowej wskazanej w art. 67 Konstytucji. Przedmiotem zasiłku chorobowego była li tylko rekompensata ubezpieczonemu, a nie osobom wskazanym w art. 65 ust. 2 utraty dochodu wskutek niemożności zarobkowania.

Co istotne i bezsporne prawo do wypłaty świadczeń nie podlega dziedziczeniu i osoby wskazane w art. 65 ust. 2 ustawy nie chroni konstytucyjna zasada ochrony dziedziczenia.

W orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego panuje teza, że art. 64 ust.1 i 2 w pewnych kierunkach powtarza, w innych zaś uzupełnia art. 21 ust. 1: "[p]odstawową treścią art. 64 Konstytucji jest wyrażenie prawa każdego do własności. W tym zakresie przepis ten stanowi powtórzenie i uszczegółowienie ogólnej zasady i gwarancji ochrony własności, wyrażonych w art. 21 ust. 1 Konstytucji" (wyr. TK z: 12.1.1999 r., P 2/98, OTK 1999, Nr 1, poz. 2; 25.2.1999 r., K 23/98, OTK 1999, Nr 2, poz. 25; 11.5.1999 r., P 9/98, OTK 1999, Nr 4, poz. 75; 5.3.2001 r., P 11/00, OTK 2001, Nr 2, poz. 33; 21.5.2001 r., SK 15/00, OTK 2001, Nr 4, poz. 85 i 9.1.2007 r., P 5/05, OTK-A 2007, Nr 1, poz. 1; zob. też *L. Garlicki*, Artykuł 21, w: *Garlicki*, Konstytucja, t. 3, s. 5). Wskazuje się też, że "relacja art. 64 (uzupełnionego o gwarancje ochrony prawa własności wobec poziomu ochrony innych praw majątkowych) oraz art. 21 ust. 1 Konstytucji polega nie na wyłączeniu jednego przepisu przez drugi, lecz na ich wzajemnym uzupełnianiu się. Nie da się jednak nie zauważyć, że art. 64 Konstytucji należy rozumieć jako refleks ogólnej zasady ustrojowej, jaką jest uznanie własności prywatnej za podstawową instytucję porządku gospodarczego Rzeczypospolitej i jedną z podstawowych wartości porządku społecznego. Gwarantowanie ochrony własności powinno być urzeczywistniane przede wszystkim przez działania o charakterze prawodawczym kształtujące podstawowe instytucje prawne konkretyzujące treść własności i określające środki ochrony tego prawa" (wyr. TK z 8.12.2011 r., P 31/10, OTK-A 2011, Nr 10, poz. 114 oraz przywołany tam wyr. TK z 12.1.1999 r., P 2/98, OTK 1999, Nr 1, poz. 2). cyt za M. Safjan, L.Bosak, Konstytucja RP, Komentarz/

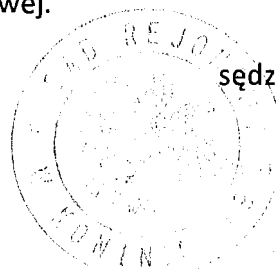
Konstytucja RP nie różnicuje form (typów) własności ani jej ochrony z punktu widzenia kryterium podmiotowego (zob. jednak *L. Garlicki*, Artykuł 20, w: *Garlicki*, Konstytucja, t. 4, s. 9). W art. 20 i 165 Konstytucji RP wyróżnia własność prywatną z jednej oraz własność jednostek samorządu terytorialnego z drugiej strony. Wskazanie w art. 20 Konstytucji RP własności "prywatnej" sugeruje istnienie, obok niej, także kategorii własności publicznej (*M. Habdas*, Publiczna własność nieruchomości, s. 133). Nie wyklucza się ochrony własności publicznej na gruncie art. 21 ust. 1 Konstytucji RP (wyr. TK z 11.7.2012 r., K 8/10, OTK-A 2012, Nr 7, poz. 78), w tym komunalnej oraz tej, która przysługuje Skarbowi Państwa (wyr. TK z 11.7.2012 r., K 8/10, OTK-A 2012, Nr 7, poz. 78; zob. też wyr. TK z 12.4.2000 r., K 8/98, OTK 2000, Nr 3, poz. 87). Podkreśla się jednak, że ingerencja w tzw. mienie komunalne może być dalej idąca niż w przypadku własności prywatnej (orzecz. TK z 13.5.1997 r., K 20/96, OTK 1997, Nr 2, poz. 18; zob. też wyr. TK z: 21.10.2008 r., P 2/08, OTK-A 2008, Nr 8, poz. 139; 29.5.2001 r., K 5/01, OTK 2001, Nr 4, poz. 87; post. TK z 22.5.2007 r., SK 70/05, OTK-A 2007, Nr 6, poz. 60). Trybunał uznaje, że art. 21 ust. 1 stanowić ma podstawową zasadę ustrojową, "która chroni własność niezależnie od jej podmiotu, także własność komunalną i państwową. Własności prywatnej nie można bowiem utożsamiać z własnością przysługującą osobie fizycznej".

Jeżeli zatem judykatura jednoznacznie przyjęła, iż składki na ubezpieczenie społeczne mają charakter publicznoprawny, a prawo do zasiłku chorobowego jako prawo ściśle związane z daną osobą nie podlega dziedziczeniu, to podmioty wskazane w art. 65 ust. 2 nie są uprawnione do świadczenia, a wypłata świadczeń tym osobom narusza prawo własności Skarbu Państwa do uzyskanych składek na ubezpieczenie społeczne.

Co do zasady roszczenia muszą być pochodną jakiegoś prawa. Skoro uprawnienie ubezpieczonego do rekompensaty z tytułu zasiłku chorobowego wygasło na skutek jego śmierci, to czy podmioty wskazane w art. 65 ust. 2 ustawy mogą żądać rekompensaty finansowej od państwa z tego tytułu, że państwo zgromadziło środki finansowe? Wydaje się, że w świetle przedstawionych konstytucyjnych wzorców kontroli odpowiedź jest negatywna.

Od odpowiedzi na przedstawione pytanie zależy rozstrzygnięcie sprawy prowadzonej przed sądem pierwszej instancji. Jeżeli Wysoki Trybunał stwierdzi niekonstytucyjność kwestionowanych norm prawnych, to sąd oddali odwołanie.

W ocenie sądu pytającego przedstawione wyżej rozważania uzasadniają wątpliwość konstytucyjną co do kwestionowanej normy ustawowej.

sędzia Michał Jankowski

[Faint, illegible text, likely a signature or stamp]